

DÓSA ANNAMÁRIA

GYERE, ÜLJ BE VELEM EGY KÜLÖNLEGES MOZIBA!

AZ ÉLŐSZAVAS MESEMONDÁSRÓL A MESESZÓ EGYESÜLET TAGJAINAK SZEMÉN KERESZTÜL

Felnőttként találkoztam a Hagyományok Háza hagyományos népmesemondó kurzusának köszönhetően az élőszavas mesemondással. Amiért borzasztó hálás vagyok. Azóta a Meseszó Egyesület tagjaként csak mesélek és mesélek, természetesen magyar népmeséket, hiszen népmesekincsünk óriási és csodálatos, melyet meg kell őriznünk, továbbadnunk és átörökítenünk.

Ebben a rövid összefoglalóban megpróbálom bemutatni, hogy mit is jelent számomra a mesemondás, mi az a Meseszó Egyesület, ami idén ünnepli 10. évfordulóját, mit jelent az egyesület többi mesemondója számára a mesélés, s megtudhatjátok, mi is az a belső mozi.

Visszaemlékezve gyerekkoromra, kristálytisztán magam elé tudom képzelni minden részletét annak, ahogy szüleim, nagyszüleim, dédnagymamám meséltek nekem, nem könyvből, hanem fejből, saját szavaikkal. Jó-jó, mondhatjátok, azért ez eléggé hihetetlenül hangzik, s részben igazatok is van, hiszen minden részletére a meséknek azért nem emlékszem, mert rengeteget meséltek nekem. Élénken élnek viszont bennem a mesei képek, s még az is, mit viseltek, milyen gesztusaik voltak. Élő, eleven képek ezek. Ez az élőszavas mesemondás ereje és csodája: az a kapocs, ahogy a mesélő kapcsolódik a mesével, és hallgatójával. Ezt a csodát szeretném felnőttként is továbbvinni mindenkinek, aki nyitott szívvel hallgatja.

Számomra az élőszavas mesemondás a pillanat csodája, amikor megtapasztalhatom, hogy mesemondás közben nincs más, csak én, a mese és a mesehallgató, s hagyjuk, hogy mindannyian belefeledkezzünk a jelenbe. A mese csak akkor, ott, a mostban születik. Megismételhetetlen pillanat ez, amikor a szívek és a képzelet összeérnek, az energiák találkoznak, kapcsolódás van, jelenlét van.

Minden mesemondói alkalom során a mese újraszületik. Nincs két egyforma. Egyszer hat órán keresztül meséltem, óránként váltakoztak a mesehallgatók, s mindig más lett a mese, hiszen a hallgatók is mások voltak. Az ilyen alkalmak során a hallgatóság is aktív részese a mesemondásnak, bekapcsolódhatnak, és a mesemondó is reagál a közönségben történt verbális és nonverbális jelekre is. Sőt, van, hogy a mesemondó készül egy mesével, de végül a közönséget látva, változtat. Ahogy Fábíán Éva, jól ismert népi énektanár, énekes, mesemondó is mindig hangoztatja: „Belenézek a szemükbe, elkezdem a mese bevezetőjét, és közben döntöm el, melyiket mesélem el nekik...”

Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a mesemondó újrajrja a meséket. Nem! Hiszen a népmeséknek vannak keretei, fordulatai, formulái, melyek nem elhagyhatók, viszont az élőszavas mesemondó nem szóról szóra mondja a mesét, mint egy prózamondó vagy színművész, hanem improvizatíván, saját szavaival, sőt van, amikor a saját nyelvjárásában mondja azt, hiszen a fő cél a hagyományos népmesemondás megőrzése, ahogy ősünk is me-

séltek a fonókban, kukoricafosztás közben, halászat közben vagy épp a katonaságon. Nem volt tévé, nem volt elektromosság, hanem hallgatták egymás meséit. A faluban volt, hogy egy, de volt, hogy több mesemondó is akadt, akik rendszeresen szórakoztatták a közönségüket, gyerekeket és felnőtteket egyaránt. Azonban idővel ezek a hagyományos közösségek, közösségi alkalmak megritkultak, eltűntek. A mesék átkerültek a könyvekbe és a filmvászonra.

Ami ebből megmaradt, az a belső mozink.

„Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl, még az Üveghegyen is túl, kidőlt-bedőlt kemencének egy csepp oldala se volt, ahol jó volt, ott rossz nem volt, ahol rossz volt, ott jó nem volt...”

Biztos vagyok benne, hogy sokaknak ismerős ez a mondat. Ez az a varázsmondat, másnéven mesekezdő formula, mely mintegy belépőjegyet ad a képzelet mozijába, a belső mozinkba. Elindul a belső képalkotás, ahogy a mesemondó fejében, úgy a mesehallgató fejében is. A mesemondó szavakkal fest képeket, a hallgató pedig ezeket mintegy belső filmként lejátsza a saját képzeletében. Így, ahány mesemondó, annyiféle mese, és ahány mesehallgató, annyiféle befogadás születik. Ezáltal a mesehallgatás indirekt módon fejleszti a kreativitást és a szókinccset is.

Jelenkori világunkban, a médiumok sokaságában még fontosabb, hogy megőrizzük ennek a mesemondásnak a hagyományát, hiszen egyre kevesebb az élőszavas kommunikáció, visszaszorultak azok a közösségi alkalmak, ahol ember-emberrel, a fizikai valójában kapcsolódhat.

2014-ben alakult egy szövetség, főleg a Hagymányok Háza népmesemondó kurzusát elvégző mesemondókból, azzal a céllal, hogy a magyar hagyományok és értékek őrzésében és továbbadásában kiemelkedő szerepet töltsön be, és elterjeszse az élőszavas mesemondást. Tagjai rendszeresen mesélnek iskolákban, óvodákban, fesztiválokon, rendezvényeken, és rendszeresen tartanak felnőtt meseesteket, mesekalákákat is, ahová van, hogy hagyományos, még élő, öreg mesemondókat is meghívják mesélni.

A Meseszó Egyesület minden mesemondójának a küldetése, hogy továbbvigyük annak hagyományát, ahogy régen meséltek: esztétikain gyönyörködtetően, indirekt módon tanítón, megőrizve a szájhagyomány által megteremtett szóbeliséget.

Megkérdeztem az egyesület elnökét, alelnökét, néprajzkutató mesemondóját is, számukra mit jelent a mesemondás. Lejjebb az ő gondolataikat olvashatjátok:

„A népmesemondás művészet, amely szórakoztat és közösséget épít. Szerintem a jó népmesemondás kulcsa, hogy légy természetes, ne csinálj színházat az egészből, és maradj mindvégig a szóbeliség talaján. A népmesemondás tehát viszonylag eszköztelen. Szótkák kérdezni, amikor megyek valahová, hogy milyen segédeszközre, díszletre van szükségem, és mindig örülnek, amikor azt mondom, hogy semmire, csak egy székre.” (Klietsie-Szabad Boglárka, a Meseszó Egyesület elnöke, mesemondója)

„Mesét olvasni intellektuális repülés. Igen, azt írtam, hogy olvasni! Mivel a néprajzi gyűjtésekből előbb el kell olvasni azokat a meséket, amelyeket mondok. Tehát repülök a történettel, repülök a nyelvi gazdagság magasságaiban, repülök a mesemondó gondolkodásmódjával, értékrendjével... Már ez egy gyönyörűség! Mesét mondani intellektuális kihívás, mivel fel kell építeni magamban a történetet, és kiszíneznem a jelenetek részleteit.” (Kiss Ágnes, a Meseszó Egyesület alelnöke, mesemondója)

„A mesemondás olyan, mint az autózvezetés: csak csinálás közben lehet megtanulni, az élőszavas, eleven, rögtönzött átadásnál. A mesemondás számomra a szabadság, az alkotás és a másokhoz kapcsolódás élménye. Mesehallgatóként és mesemondóként is belebújok a szereplők bőrébe, magamat képzelem a mesei szituációkba – így látom, így élem át a mesei kalandokat és próbatételeket. Szeretem, ha a hallgatóság aktívan figyel, közbeszól, velem szárnyal a mesei világban.” (Sándor Ildikó, néprajzkutató, a Meseszó Egyesület mesemondója)

Megéri tehát jegyet váltani abba a belső moziba! Tegyétek le a laptopot, tabletet, telefont, és hallgassatok/mondjatok minél több mesét ti is!

Bővebben a Meseszó Egyesületről: <https://www.meseszo.hu/>; <https://www.facebook.com/MeseszoEgyesulet/>

Bővebben a Meseszó Egyesület mesemondóiról: <https://www.meseszo.hu/mesemondok>